

تکلیف کارشناس رسمی دادگستری در قبول امر کارشناسی:

معذوریت کارشناس رسمی دادگستری در انجام قرار کارشناسی:

جهات رد کارشناس رسمی دادگستری در انجام قرار کارشناسی:

با توجه به ارتباط تنگاتنگ بین تکلیف کارشناس در قبول امر کارشناسی و معذوریت کارشناسی و جهات رد کارشناس، این سه مطلب در یک مبحث جمع شده است.

با ارجاع امور اختلافی واجد وصف علمی، فنی و تخصصی به کارشناس و یا هیئت کارشناسی توسط دادگاه و به محض ابلاغ موضوع قرار صادره کارشناسان مکلف به انجام وظایف قانونی در قبال قرار صادره دادگاه می باشند و امکان استنکاف از اجرای قرار وجود ندارد. مگر اینکه کارشناس دارای عذر موجه احصاء شده در قانون باشد؛ که در این خصوص با استفاده از وحدت ملاک ماده ۴۱ قانون آیین دادرسی مدنی و نیز عنایت به مفاد ماده ۱۷۸ ق.آ.د.ک، جدید می توان جهات عذر موجه کارشناس را به شرح ذیل احصاء نمود:

۱. فوت یکی از بستگان نسبی یا سببی کارشناس تا درجه اول از طبقه دوم
۲. ابتلا به مرضی که مانع از حرکت کارشناس بوده و یا حرکت مضر تشخیص داده شود
۳. حوادث قهری از قبیل سیل و زلزله که مانع از حضور کارشناس در دادگاه باشد
۴. وقایع خارج از اختیار کارشناس که مانع از حضور وی در دادگاه باشد؛ مانند محبوس بودن (در توقیف بودن)
۵. سایر مواردی که عرفاً به تشخیص دادرس عذر موجه محسوب می شود.

ماده ۶۲ آیین نامه اجرائی قانون کارشناسان رسمی دادگستری نیز در این خصوص این طور بیان می کند عذر موجه برای کارشناس علاوه بر مقررات مندرج در قانون آیین دادرسی مدنی، شامل دعوت دادگاه ها و مراجع قانونی دیگر جهت قرار کارشناسی یا ادای توضیحات که می تواند توضیحات تکمیلی باشد نزد مراجع مذکور نیز هست البته در عمل کارشناس ها با کسب مرخصی از کانون می توانند موجه بودن

عذر خود را اعلام نمایند که بند ب» ماده ۲۳۸ ق.آ.د.ک، قدیم با قید در سفر بودن کارشناس و آوردن آن در زمره جهات عذر موجه به این موضوع به عبارتی صحه گذاشته و مهر تأیید زده است، هرچند حسب رویه قضائی و رویه برخی از قضات، مسافرت فصلی کارشناس به خارج از حوزه اقامت و فعالیت کارشناس عذر موجه محسوب و تلقی نمی شود، بنابراین با در نظر گرفتن مفاد قوانین مطروحه که در بالا مطرح کردیم و جمع متون این قوانین می شود این مواردی که می گوئیم به جهات عذر موجه کارشناسی اضافه بکنیم که در قانون نیامده ولی با توجه از جمع قوانین این موارد را بیان می کنیم.

۱. عدم تأمین وسایل اجرای قرار توسط متقاضی کارشناسی و نقض مقررات تعرفه دستمزد کارشناسان مانند عدم تأمین وسیله ایاب و ذهاب برای کارشناسی خارج از حوزه فعالیت کارشناس با عنایت به ماده ۶ و تبصره ۳ آن ماده که موضوع مصوبه مربوط به تعرفه دستمزد کارشناسان رسمی مورخ ۱۳۹۲/۷/۳۰ است، ضمناً ماده ۲۵۶ ق.آ.د.م، عدم تأییدیه وسیله اجرای قرار معاینه محل یا تحقیق محلی توسط متقاضی را موجب خروج آن از اعداد دلایل وی می دانند.
۲. هم زمانی حضور کارشناس در دو دادگاه در موارد مطروحه در ماده ۲۶۳ قانون آیین دادرسی مدنی.
۳. نرسیدن احضاریه یا دیر رسیدن آن به گونه ای که مانع از حضور کارشناس در وقت مقرر شود.

۴. پیری کارشناس که در این خصوص اداره حقوقی دادگستری طبق نظریه مشورتی به شماره ۷/۸۲۹۷ مورخ ۱۳۷۹/۱۱/۱۱ اعلام داشته است در قانون آیین دادرسی مدنی صرفاً با موارد معذور بودن کارشناس تسریع شده و چون معذوریت شامل جهات رد نیز می شود لذا اعم از آن است و مصادیق آن هم که از جهات رد نباشد بایستی به نحوی باشد که به نظر دادگاه موجه تشخیص داده بشود مثل بیماری یا پیری کارشناس که از آن جهت قادر به رفتن به محل و معاینه و اظهار نظر نباشد.

ماده ۲۶۱ قانون آیین دادرسی مدنی در این خصوص مقرر داشته است، کارشناس مکلف به قبول امر کارشناسی که ارجاع شده می باشد، مگر اینکه دارای عذری باشد که به تشخیص دادگاه موجه شناخته شود در این صورت باید قبل از مباشرت به کارشناسی مراتب را به طور کتبی به دادگاه اعلام نماید که موارد معذوریت کارشناس همان موارد در حقیقت رد دادرسی است؛ بنابراین از مجموع مسائل گفته شده چنین برمی آید که پذیرش امر کارشناسی به دلالت ماده ۲۶۱ قانون آیین دادرسی مدنی یک تکلیف قانونی است و مکلف (کارشناس) در صورت وجود عذر موجه بایستی قبل از انجام کارشناسی مراتب را به طور کتبی به دادگاه اعلام کند.

ضمانت اجرای عدم حضور کارشناس در مراجع صالحه در وقت مقرر بدون وجود معاذیر قانونی یعنی موضوع بند الف ۱ ماده ۲۶ قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری و توسل به معاذیری که خلاف بودن آن ها بعداً اثبات شود مثلاً به حيله متوصل شدن کارشناس برای موجه جلوه دادن عدم حضور به موقع خود در دادگاه که موضوع بند الف ۲ همان ماده است، این ها تخلف انتظامی محسوب شده و برای کارشناس متخلف مجازاتی از نوع درجه ۱ تا ۳ را در پی خواهد داشت که در صورت منظور شدن اشد مجازات کارشناس متخلف از ۳ ماه تا ۱ سال از اشتغال به امر کارشناسی محروم خواهد شد.

برای تکمیل مطالب در این بخش به تبصره ۲ ماده ۱۸ قانون کارشناسان رسمی دادگستری اشاره می‌کنم که بیان داشته کارشناسان رسمی مکلف‌اند در امور ارجاعی در صورت وجود جهات رد موضوع را به‌طور کتبی اعلام و از مبادرت به کارشناسی امتناع نمایند. در غیر این صورت متخلف محسوب و به مجازات انتظامی موضوع این قانون محکوم می‌شود.

جهات رد کارشناس رسمی همان جهات رد دادرسی مندرج در قانون آیین دادرسی می‌باشد، بر این اساس جهات رد کارشناسی که همان جهات رد دادرسی است در ماده ۹۱ قانون آیین دادرسی مدنی آمده است که خود این موضوع گویای هم‌شأنی کارشناس با دادرسی دادگاه است در مطابقت ماده ۲۶۱ قانون آیین دادرسی مدنی با تبصره ۲ ماده ۱۸ قانون کارشناسان رسمی دادگستری هرچند که در ماده ۲۶۱ قانون مذکور به جای جهات رد از معذوریت کارشناس نام‌برده شده است می‌توان گفت که چون محدوده عمل و مصادیق معذوریت وسیع‌تر از جهات رد است بنابراین قانون‌گذار با عنایت بیشتری دست کارشناس را در این خصوص باز گذاشته است، نهایتاً این که تکلیف کارشناس در قبول امر کارشناسی یک اصل و قاعده کلی است و معذوریت کارشناس و حتی جهات رد کارشناس استثنائی بر این اصل و قاعده کلی است و کسی که به تکلیف کارشناسی خود عمل نکرده باشد متخلف محسوب و به مجازات مقرر در قانون محکوم می‌شود مگر اینکه اثبات کند که مشمول جهات رد بوده یا عذر موجه برای امر کارشناسی داشته است.

ضمناً عدم رعایت مفاد بند ۷ ماده ۲۶ قانون کارشناسان رسمی دادگستری یعنی انجام کارشناسی و اظهار نظر با وجود جهات رد قانونی بر اساس تبصره ۱ همان ماده تخلف انتظامی درجه ۵ و ۶ محسوب شده و برای متخلفین آن مجازات محرومیت موقت و دائم از اشتغال به امر کارشناسی را در پی دارد.